

Wspominamy Karolinę Lanckorońską - słynną Polkę i obywatelkę świata

2022-08-30

W lipcu tego roku na Wawel zawitały trzy kolejne cenne dzieła sztuki należące do znamienitej kolekcji rodziny Lanckorońskich. 20. rocznica śmierci Karoliny Lanckorońskiej - wybitnej naukowczynie, historyczki sztuki, żołnierki AK, działaczki Polonii we Włoszech i niezwyklej kobiety - przypada w czwartek, 25 sierpnia.

Karolina Lanckorońska (urodzona 11 sierpnia 1898 roku w Buchbergam Kamp w Austrii, zmarła 25 sierpnia 2002 roku w Rzymie) pochodziła z arystokratycznego rodu herbu Zadora i była córką hrabiego Karola Lanckorońskiego i jego trzeciej żony Małgorzaty von Lichnowsky. Studiowała historię sztuki na Uniwersytecie Wiedeńskim, gdzie w 1926 roku obroniła doktorat. Interesowała ją sztuka baroku i twórczość Michała Anioła. Habilitowała się (1935) na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, z którą to uczelnią – jako wykładowczynie i kierowniczką katedry historii sztuki – była związana do wybuchu II wojny światowej. Pełniła funkcję sekretarza Towarzystwa Polskich Badań Historycznych we Lwowie. Brała udział w licznych zagranicznych wyjazdach naukowo-badawczych. Jednocześnie zarządzała rodzinnym majątkiem w Małopolsce Wschodniej, przyjaźniła się z polskimi artystami (pozowała m.in. do obrazów Jacka Malczewskiego).

Po zajęciu Lwowa przez Armię Czerwoną zaangażowała się w działalność konspiracyjną. W obliczu gróźb NKWD przeszła na tereny okupowane przez Niemcy, gdzie służyła w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie w Armii Krajowej (porucznik). Z polecenia dowództwa konspiracyjnego brała udział w pracach Rady Głównej Opiekuńczej. Aresztowana i przesłuchiwana przez Gestapo. Po wojnie jej zeznania i przygotowany raport był ważnym dowodem przy wyjaśnianiu okoliczności mordu profesorów lwowskich (1941).

Po wojnie osiadła we Włoszech, podjęła współpracę z 2. Korpusem Polskim generała Władysława Andersa jako oficer prasowy. Zajęła się m.in. organizacją studiów dla zdemobilizowanych żołnierzy na emigracji. Była jednym z inicjatorów założenia w 1945 roku. Polskiego Instytutu Historycznego w Rzymie. Przyczyniła się do jego powstania finansowo i stanęła na czele Instytutu jako dyrektor. Członek-założyciel Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie. Założyła Fundusz im. Karola Lanckorońskiego (od 1967 znany pod nazwą Fundacja Lanckorońskich z Brzezia, z siedzibą w szwajcarskim Fryburgu i w Londynie), wspierający polskie instytucje emigracyjne i krajowe, jak i odbiorców indywidualnych (m.in. stypendia dla polskich naukowców). Swoją pracę naukową kontynuowała do końca życia.

W 1994 roku Karolina Lanckorońska ofiarowała Polsce zachowaną część kolekcji dzieł sztuki, zgromadzonej przez jej ojca w pałacu Lanckorońskich w Wiedniu. 37 obrazów otrzymał Zamek Królewski w Warszawie, a ponad 500 zabytkowych obiektów, wśród nich 82 obrazy włoskie i ponad 220 rysunków Jacka Malczewskiego - Zamek Królewski na Wawelu. Obdarowane zostały też Biblioteka Jagiellońska, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Narodowe w Warszawie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie i Polska Akademia Umiejętności.

Profesor Karolina Lanckorońska upamiętniona została w ramach projektu „słynni Polacy XX wieku” popiersiem, które stoi w parku im. Henryka Jordana w Krakowie.